

Teorie: viziuni novatoare

CZU: 1:62

FILOSOFIA TEHNICII – DOMENIU AUTONOM DE CERCETARE FILOSOFICĂ A IMPACTULUI TEHNICII ASUPRA DEZVOLTĂRII SOCIALE

Valeriu CAPCELEA,

doctor habilitat în filosofie, conf. univ.,
secretar științific al Filialei Bălți a Academiei
de Științe a Moldovei m. Bălți,
tel: (373) 231-79-100;
email: vcapcelea@mail.ru

Abstract :

In this article problems concerning the philosophy of technique are approached , which represent a form of applied theoretical philosophy, because in the XX-XXI century, the development of the technique, it`s place and it`s role in society, it`s importance for the future of human civilization becomes an object of systematic research. At the beginning it is made a brief overview in the development of the concepts of the philosophy technique from the XiX-XX century through the analysis of the works of E. Kapp, Al. Espinas, Fr. Dessauer, M. Heidegger, K. Jaspers, Ortega y Gasset and N. Berdiaeff. Moving on, the author refers to the subject of the philosophy of technology, which researches : firstly, the phenomenon of the technique in general, secondly, not only the intrinsic development, but also the place and role of the technique in the general social development, thirdly it is taken into consideration a comprehensive historical perspective. Also, her two objectives are clarified: the design of the technique, the clarification of it`s nature and it`s essence which was generated not only by such a technique, but also the entire contemporary „technical civilization”, the search within the philosophy technique of ways to solve a technique crisis, and it`s impact over the postmodern society. In the end it is noticed the fact that the concepts of philosophy technique will give the opportunity to clarify not only the essence of the technique as a social phenomenon, but also the understanding the place of the technique in the culture and in the social existence, using the historical and structural approach in the studies dedicated to the technique.

Key-words: *philosophy, philosophy of art, technology, science, techno genic civilization.*

1. INTRODUCERE

În mod tradițional, filosofia timp de milenii a fundamentat și dezvoltat bazele teoretice ale concepției despre lume, a abordat problemele axiologice, a argumentat bazele logico-metodologice ale științei. Astăzi, în condițiile creșterii diferențierii

cunoașterii științifice, filosofia ia parte în mod activ la procesele de integrare, la sinteza realizărilor unor științe concrete în tabloul științific al lumii. Trebuie să remarcăm faptul că filosofia de la începuturile sale a avut și are un caracter practic (să ne amintim de filosofia practică a lui Aristotel).

În sec. al XXI-lea, pe fundalul proceselor de globalizare a lumii, a constituirii societății informaționale, a acutizării problemelor globale ale contemporaneității, este firesc ca filosofia ca orice altă formă tradițională a spiritului să treacă prin transformări profunde. Aceste transformări sociale cer ca să se producă schimbări temeinice și în cultura filosofării și anume: schimbarea scopului filosofării; formarea unui nou limbaj și stil de gândire; tratarea lumii în care noi trăim ca ea să fie înțeleasă. Pentru a îndeplini acest deziderat, trebuie să se producă o cotitură radicală în filosofie prin apariția unui nou mod de viziune spirituală, o nouă modalitate de dezvoltare și reprezentare a lumii, printre care și tratarea problemelor ce țin de esența științei și tehnicii, rolul lor în societatea contemporană. Actualmente, acest caracter practic a filosofiei se manifestă plenar prin apariția unor forme noi de filosofie care poartă un caracter aplicativ ce tratează diferite sfere și fenomene ale vieții sociale: filosofia tehnicii, filosofia socială, filosofia dreptului, filosofia istoriei, filosofia religiei, filosofia fizicii, biologiei, etica aplicată, deontologia profesională, etica ecologică etc.

2. CONȚINUTUL PROPRIU-ZIS

Astăzi sporirea forțelor tehnice ale umanității generează nu numai criza ecologică în natură, dar paralel, se produce o criză de proporții în sfera culturală și socială a existenței sociale. Odată cu apariția noilor posibilități tehnice are loc restructurarea relațiilor sociale deoarece tehnica și noile tehnologii propun noi forme ale interacțiunilor, care, în mod corespunzător, trebuie să conducă la un anumit consens, la formarea normelor și valorilor etice adecvate pentru aceste condiții.

În sec. al XX-lea dezvoltarea tehnicii, locul și rolul ei în societate și importanța ei pentru viitorul civilizației umane a devenit un obiect al cercetării sistematice. Nu numai filosofii, dar și inginerii încep să acorde o atenție sporită problemelor conceperii tehnicii [a se vedea: 1, 4].

Primul filosof care a abordat în mod concret problemele filosofiei tehnice a fost germanul *E. Kapp* (1808-1896), care a publicat în anul 1877 opera *Trăsăturile fundamentale ale filosofiei tehnicii* în care a unit două noțiuni care până atunci erau incompatibile „filosofie” și „tehnică”. Această operă este considerată piatra de temelie a filosofiei tehnicii, iar laitmotivul lucrării în cauză se fundează pe principiul „organoproiecției” conform căruia tot ce creează omul în mod inconștient reproduce organele sale cunoscându-se pe sine însuși, reieșind din aceste creații artificiale. După *E. Kapp*, uneltele, instrumentele și armele reprezintă o continuare (o proiecție) a organelor omului, idee care a fost promovată în filosofie începând cu Aristotel încă din antichitate și până la filosoful american din sec. al XIX-lea, *R. Emerson*. *Kapp* i-a conferit acestei concepții o dezvoltare sistematică. Ulterior, filosofia tehnicii a fost dezvoltată de mulți filosofi, printre care, trebuie să-i remarcăm pe francezul *Al. Espinas* (1844-1922), germanii *Fr. Dessauer* (1881-1963), *M. Heidegger* (1889-1976), *K. Jaspers* (1883-1969), spaniolul *Ortega y Gasset* (1883-1955), rusul *N. Berdiaeff* (1874-1948) etc.

Al. Espinas în lucrarea *Apariția tehnologiei*, formulează noțiunea de „tehnologie” care este interpretată în calitate de învățătură despre artele utile, care scoate la iveală caracterul ei istoric fundamental, ca mai apoi să ofere posibilitatea de a identifica legile fundamentale ale practicii umane pentru a le transforma într-o „praxiologie generală”. În opinia lui, tehnologia generală este o știință despre totalitatea regulilor practice ale artelor și tehnicii, care se dezvoltă în societățile mature la anumite trepte ale dezvoltării civilizației. După *Espinas*, tehnologia cuprinde trei tipuri de probleme, în dependență de cele trei puncte de vedere prin care poate fi examinată tehnica. În primul rând, este posibil de efectuat o descriere analitică a meșteșugurilor în dependență de faptul cum ele există la un anumit moment și într-o anumită societate, identificând diverse tipuri, iar apoi ele trebuie clasificate, ce corespunde punctului de vedere statistic asupra tehnicii, care oferă posibilitatea de a se constitui morfologia tehnologiei. În al doilea rând, se poate de studiat în ce condiții, în virtutea căror legi se identifică grupul de reguli și cum ele se manifestă în activitatea practică. Aceasta reprezintă punctul de vedere dinamic asupra tehnicii, rezultatul căreia se încheie cu fiziologia tehnologiei. În al treilea rând,

îmbinarea celor două puncte de vedere, dinamic și statistic, oferă posibilitatea de a cerceta apariția, apogeul și declinul fiecărui din aceste organe în societatea dată, sau poate fi concepută *evoluția tehnicii* umanității începând cu cele mai simple forme și finalizând cu cele mai complicate, prin alternanța tradițiilor și invențiilor care constituie ritmul acestei evoluții.

Filosoful *Fr. Dessauer* a studiat problema provenienței tehnicii și a esenței ei. În prima jumătate a sec. al XX-lea el a publicat un șir întreg de lucrări: *Cultura tehnică* (1908), *Filosofia tehnicii. Problema realizării* (1927), *Spiritul în sfera tehnicii* (1945), iar în 1956 a văzut lumina tiparului lucrarea *Polemica în jurul tehnicii*. În opinia lui, cunoștințele științifico-tehnice în virtutea dezvoltării industriei contemporane devin o modalitate de existență a omului în lume. Analizând actul creației tehnice, Dessauer a ajuns la concluzia, că ea se realizează într-o armonie perfectă cu legile naturii prin intermediul scopurilor umane, însă ele nu reprezintă condițiile suficiente ale invenției. El postulează existența unor idei tehnice supreme, care nu se nasc în rațiunea umană, dar numai sunt recepționate de oameni. Ideile tehnice, în opinia lui, reprezintă gândurile lui Dumnezeu, o manifestare a spiritului iluminat al creatorului.

În lucrările sale, *M. Heidegger*, abordează un cerc amplu de probleme, care au o atribuție nemijlocită la tratarea problemelor legate de filosofia tehnicii, apariția și specializarea științelor, legătura științei și tehnicii, viitorul ei [a se vedea: 7]. În opinia lui, tehnica este o modalitate de autorealizare a omului, ce este primară față de societate. Filosoful german respinge concepția conform căreia tehnica este un mijloc în mâinile omului, ci dimpotrivă, anume omul este „dat” tehnicii, este „solicitat” de ea. În aceasta constă izvorul pericolului care îl paște pe om, însă, Heidegger consideră că soarta omului nu reprezintă o constrângere fatală, ci viceversa, deoarece descoperind esența tehnicii noi suntem copleșiți de responsabilitatea eliberatoare și avem posibilitatea să ne salvăm. Lupta decisivă cu esența tehnicii, în opinia lui, trebuie să se dea în domeniul artei, care reprezintă prin sine un fenomen istoric înrudit, dar cu o esență opusă în mod radical.

M. Heidegger arăta că consecințele invaziei tehnicii sunt multiple, iar într-o perspectivă mai îndepărtată, sunt chiar foarte greu de prognozat. Determinismul tehnologic poate fi fatal pentru om în acel sens, că el conține în sine ceva imprezicibil și preconcepțat în gândire, comportament și conștiință. Filosoful arăta că tehnica nu construiește pur și simplu „lumea tehnică”, dar supune dictatului său aproape tot spațiul existențial. Logica ce îi este proprie tehnicii pătrunde în dimensiunea socială și umană a istoriei, iar rațiunea ei instrumentală distruge toată conștiința epocii.

K. Jaspers în lucrarea *Izvoarele istoriei și scopul ei* tratează tehnica ca un factor nou în istoria mondială [8, p. 28, 288]. El cheamă spre conștientizarea epocii contemporane și ajunge la concluzia, că numai la scală istorică devine clar ce schimbări profunde au loc astăzi, ele fiind pregătite timp de două secole. Aceste schimbări nu pot fi comparate cu nimic ce este cunoscut de oameni în istoria a cinci milenii care au trecut [a se vedea: 9]. *K. Jaspers* separa în istoria mondială o etapă particulară – „era științifico-tehnică”: ea a fost pregătită la sfârșitul epocii medievale, iar în sec. al XVII-lea a obținut o fundamentare spirituală, în sec. al XVIII-lea – dezvoltare, iar în sec. al XX-lea un salt amețitor. Filosoful german separă și concepse tehnica ca un element important al epocii noastre, care influențează dezvoltarea mondială, evoluția istoriei civilizației umane. Odată cu apariția tehnicii contemporane totul se schimbă, fapt ce a marcat prin sine o sporire bruscă a dinamicii sociale.

Abordând locul și rolul tehnicii în epoca contemporană, *K. Jaspers* remarcă veacul tehnicii și consecințele lui, care se pare că nu va lăsa pe pământ nimic din ceea ce omul a creat în domeniul muncii, vieții, gândirii, simbolicii, timp de milenii. Natura își schimbă înfățișarea sub influența tehnicii și viceversa, asupra omului are o influență mediul înconjurător. În fața lumii care nu era cucerită omul era liber în mod relativ, însă în fața naturii a două, pe care el o creează prin intermediul tehnicii, el se poate sufoca. Tehnica, în opinia lui, a transformat tot ce există într-un mecanism tehnic, iar planeta în întregime, într-o fabrică unică. Astfel, s-a produs ruperea omului de la pământ, de la esența existenței sale autentice.

Ortega y Gasset tratând problemele tehnicii indica asupra duplicității omului – el se deosebește de natură și, în același timp, prin intermediul tehnicii el se contopește cu ea. În opinia lui, lumea contemporană a făcut posibilă apariția a trei factori: *democrația liberală, știința experimentală și industrializarea* (factorul doi și trei pot fi uniți prin denumirea de tehnică). El consideră că tehnica contemporană a apărut din combinația capitalismului cu științele experimentale. Totodată, el subliniază că nu orice tehnică are un caracter științific. Numai tehnica europeană contemporană, în opinia lui Ortega, se fundează pe știință, iar de aici se trage trăsătura ei specifică – posibilitatea dezvoltării ei infinite, deoarece tehnica altor țări și epoci anterioare (Mesopotamia, Egiptul antic, Grecia și Roma antică etc.) întotdeauna a atins limitele sale pe care nu le putea depăși, ce ducea, în mod inevitabil, spre declin.

Filosoful spaniol medita despre viitorul tehnicii, considerând că tehnica și știința sunt de aceeași natură. De aici, el scoate concluzia, că soarta lor este într-o legătură dialectică. Știința apune în cazul când oamenii de știință sunt interesați de ea pentru a obține anumite profituri și avantaje. În caz că acest proces are loc (ceea ce se întâmplă în epoca contemporană) – tehnica poate exista încă o perioadă mică de timp după inerție, până când se va epuiza impulsul transmis de către știința pură. Ortega y Gasset consideră că viața evoluează cu ajutorul tehnicii, dar nu din cauza ei. În opinia lui, tehnica nu poate să se alimenteze de la sine, să respire, ea nu reprezintă o cauză în sine, ci constituie o sedimentare practică a unor ocupații lipsite de o valoare utilă. El ajunge la concluzia că interesul față de tehnică nu poate, nici într-un caz, să asigure dezvoltarea sau chiar conservarea ei [a se vedea: 6, p. 164-232].

N. Berdiaeff a atras atenția asupra funcțiilor sociale ale tehnicii. În lucrările *Sensul Istoriei* [a se vedea: 2], *Omul și mașina* [a se vedea: 3] etc., el remarcă că problema tehnicii a devenit la începutul sec. al XX-lea un subiect despre soarta omului și culturii. Filosoful rus considera că dominația tehnicii deschide o nouă treaptă a existenței: „noua realitate”, întruchiparea căreia este mașina, care după esența sa se deosebește de realitatea naturală, atât de cea neorganică, cât și de cea anorganică. Caracterul specific al realității creat de tehnologia mașinilor se vede prin influența care

ea a avut-o, pe de o parte, asupra vieții omului, iar pe de altă parte, asupra mediului înconjurător. Această influență este rezultatul unui nou tip de organizare, pe care N. Berdiaeff o numea „tehnosistemă”, care era tratată ca o aglomerare friabilă a asociațiilor economice, industriale și tehnologice care își răspândesc influența lor asupra lumii întregi. Diverse elemente ale „tehnosistemei” nu au un centru comun de dirijare, acționând fragmentar într-o concurență și parțial, într-o concurență unul cu altul. Ele sunt conduse nu de personalități concrete, dar de forțe de conducere anonime, greu de sesizat. Activitatea „tehnosistemei” conduce la integrarea și unificarea pe scară mondială a diverselor moduri de viață, a aspirațiilor umane și a trebuințelor. Anume, în acest sens, în opinia lui N. Berdiaeff poate fi examinată „tehnosistemea” ca o „nouă treaptă a realității”.

În anii 60 ai sec. al XX-lea filosofia tehnicii a obținut un statut de disciplină filosofică, scopul căreia consta în trecerea de la analiza structurii și dinamicii cunoștințelor tehnice, de la problemele metodologiei științelor tehnice, pe de o parte și de la raționamente abstracte și metafizice despre tehnică, pe de altă parte, la o analiză transdisciplinară și complexă a tehnicii ca un factor contradictoriu cu multiple aspecte a dezvoltării civilizației umane. Spre sfârșitul sec. al XX-lea se conturează problematica contemporană a filosofiei tehnicii, sunt elaborate programele sintetice ale cercetării tehnicii în context social-politic, etic, estetic, axiologic. Totodată, una din sarcinile principale ale filosofiei tehnicii constă în a schimba reprezentarea care s-a învechit și care a ajuns în contradicție cu noua realitate, despre progresul tehnic ca un proces continuu, progresiv și revoluționar.

Prin urmare, filosofia tehnicii în sec. al XX-lea s-a delimitat într-un domeniu autonom de cercetare filosofică. În această ordine de idei, apare în mod inevitabil întrebarea: Ce reprezintă filosofia tehnicii? La această întrebare se poate de răspuns într-un mod duplicitar: *în primul rând*, definind, în mod special, obiectul de studiu al filosofiei tehnicii în comparație cu alte discipline științifice care studiază tehnica și, *în al doilea rând*, examinând esența tehnicii.

În literatura de specialitate, se remarcă faptul că filosofia tehnicii cercetează: *în primul rând*, fenomenul tehnicii în general, *în a-1 doilea rând*, nu numai dezvoltarea ei intrinsecă, dar și locul și rolul ei în dezvoltarea socială în general și, *în al treilea rând*, ia în calcul o perspectivă istorică cuprinzătoare.

Totodată, se insistă asupra faptului că filosofia tehnicii este orientată spre a rezolva două sarcini: *prima*, care ține de conceperea tehnicii, clarificarea naturii și esenței ei, ce a fost generată nu de tehnică ca atare, ci de întreaga „civilizație tehnogenă” contemporană. Treptat devine cert că crizele civilizației noastre – ecologică, escatologică, antropologică (degradarea omului și a spiritualității lui), criza culturii etc., sunt într-o legătură dialectică. În această ordine de idei, tehnica și tratarea tehnicistă față de tot ce ne înconjoară reprezintă un factor a crizelor globale. Anume din această cauză, civilizația noastră este denumită „tehnogenă”, avându-se în vedere influența tehnicii asupra tuturor aspectelor vieții sociale și umane. *A doua sarcină* este de natură metodologică: căutarea în cadrul filosofiei tehnicii a căilor de rezolvare a crizei tehnicii, mai ales, în cadrul sferei intelectuale a noilor idei, cunoștințe și proiecte.

În literatura de specialitate sunt elucidate două direcții în cadrul filosofiei tehnicii:

1. *Inginerească*, care atrage atenția, în primul rând, la cauzele formării lumii artificiale, a mediului tehnogen și la caracteristicile lui, care este dinamica corelației influențelor pozitive și negative asupra calității vieții oamenilor (posibilitatea activității tehnice a omului, legitățile ei etc.), subliniind esența artificială a obiectelor tehnice ca un rezultat al activității cu un scop bine definit al oamenilor, demonstrând lărgirea posibilităților omenerii odată cu progresul tehnic.

2. *Umanitară* – care atrage atenția în mod prioritar, la importanța factorilor tehnogeni în viața omului (influența dezvoltării tehnologice asupra structurilor sociale și a proceselor culturale), cercetează artefactele ca obiecte naturale, care nu sunt dirijate de oameni, înțelegerea teoretică și realizarea practică, ce conduce nu spre eliberarea oamenilor de la determinarea extrinsecă, dar spre schimbul unor forme de dependență cu altele.

Prin urmare, filosofia tehnicii rezolvă două probleme majore – conceperea naturii și esenței tehnicii și căutarea căilor și metodelor de ieșire din criza care a fost provocată de tehnică și civilizația tehnogenă.

Filosofii contemporani care abordează problemele filosofiei tehnicii susțin că ea rezolvă un șir întreg de probleme de ordin metodologic și aplicativ, iar prin aceasta ea reprezintă o filosofie care nu are un caracter clasic [a se vedea: 5]. Problema statutului și esenței filosofiei tehnicii poate fi rezolvată dacă vom lua în calcul faptul că ea include în sine obiective și subiecte de ordin aplicativ. De facto, filosofia tehnicii abordează și rezolvă astfel de probleme precum determinarea bazelor politicii științifico-tehnice, elaborarea metodologiei expertizelor științifico-tehnice și umanitar-tehnice, metodologia prognozării științifico-tehnice etc.

Așadar, filosofia tehnicii reprezintă o direcție a filosofiei contemporane, care are scopul de a studia legitățile generale ale dezvoltării tehnicii, tehnologiei, activității ingineresti și tehnice, locul și rolul lor în cultura umană și în societatea post-modernă.

În calitate de fenomen social specific, tehnica reprezintă nu numai mașinile și uneltele, dar și structurile tehnice, mediul tehnic. La caracteristicile tehnicii se referă nu numai cunoștințele care sunt utilizate în cadrul ei, dar și diverse „texte” culturale în care se discută tehnica și comportamentul tehnic al oamenilor. Conceperea esenței tehnicii constituie răspunsul la așa întrebări fundamentale precum: În ce constă natura tehnicii? Cum tehnica se raportează la alte sfere ale activității umane – știință, artă, inginerie, proiectare, activitate practică? Când apare tehnica și prin ce etape trece în dezvoltarea sa? Amenință oare într-adevăr tehnica civilizația noastră, după cum afirmă mulți filosofi? Care este influența tehnicii asupra omului și naturii? Care sunt perspectivele dezvoltării și schimbării tehnicii? etc. Aceste întrebări au intrat recent în vizorul gânditorilor. Caracterul filosofic al meditațiilor asupra filosofiei tehnicii vor oferi, în opinia noastră, posibilitatea de a clarifica ideile și esența tehnicii, a înțelegerii locului tehnicii în cultură și în universul social, a utiliza abordarea istorică în cercetările dedicate tehnicii. Prin urmare, tehnica, în primul rând, cunoașterea tehnică

sunt legate în mod indisolubil cu dezvoltarea științei. Însă, în istoria dezvoltării societății corelația științei și tehnicii se schimbă în mod permanent.

Prin urmare, o altă problemă foarte importantă pentru filosofia tehnicii este tratarea raportului dintre știință și tehnică. În literatura de specialitate sunt abordate un șir de modalități de rezolvare a problemei schimbării corelației dintre știință și tehnică:

a) tehnica este tratată ca știință aplicată;

b) procesele dezvoltării științei și tehnicii sunt interpretate ca procese autonome, dar, totodată, coordonate;

c) știința s-a dezvoltat orientându-se spre dezvoltarea aparatelor și instrumentelor tehnice;

d) tehnica științei tot timpul întrecea în dezvoltarea sa tehnica vieții de toate zilele;

e) până la sfârșitul sec. al XIX-lea aplicarea sistematică a cunoștințelor științifice în practica tehnicii nu a existat, dar ea este caracteristică pentru științele tehnice contemporane.

O perioadă lungă de timp (mai ales, în anii 50-60 ai sec. al XX-lea) era răspândit modelul liniar al tratării raportului dintre știință și tehnică, care aborda tehnica în calitate de știință aplicativă. Însă, la sfârșitul sec. al XX-lea această opinie a fost supusă unei critici, fiind tratată ca una simplificată. În rezultat, a apărut un nou model de interpretare – evoluționistă, care consideră că știința la unele stadii ale dezvoltării sale folosește tehnica din punct de vedere instrumental pentru obținerea propriilor rezultate și viceversa, uneori tehnica utilizează rezultatele științifice în calitate de instrument pentru atingerea scopurilor sale. Totodată, se consideră că tehnica creează condiții pentru alegerea variantelor științifice, iar știința, la rândul său, a celor tehnice. În modelul evoluționist corelația dintre știință și tehnică sunt evidențiate trei sfere care se află într-o interdependență, dar, totodată, independente: știința, tehnica și producția.

CONCLUZII

Este cunoscut faptul că tehnica în plan intuitiv, de la bun început, este orientată spre binele oamenilor. Însă, în ultimele decenii, odată cu succesele obținute de tehnică,

tot mai des se încearcă a demonstra, că omul prin intermediul ei poate transforma esența lucrurilor și a ființelor vii, că el își poate crea o lume umană proprie. Însă, tehnologiile create de oamenii de știință au provocat diverse manipulări de ordin genetic, au creat arme care pot în câteva minute să distrugă tot ce este viu pe Pământ. Totodată, tehnologiile informaționale pot să creeze premise pentru intervenții ilegale asupra vieții private a omului, care este protejată de Constituție. Un șir de succese ale tehnicii și tehnologiilor precum clonarea, eutanasia, avortul etc., sunt inadmisibile din punct de vedere moral, sau, cel puțin, produc neliniște deoarece pot provoca mutații cu caracter imprezvizibil care nu sunt în stare să controleze impactul lor asupra ființei umane și a biosferei în viitorul apropiat.

Impactul tehnicii asupra dezvoltării sociale dă naștere unui șir întreg de probleme care nu sunt o consecință nemijlocită a acțiunilor ei, dar sunt în stare să producă, în același timp, urmări sociale de amploare care se resimt la nivelul mentalităților individuale și colective, la nivelul politic și economic. Ele presupun, în mod obligatoriu, anumite schimbări radicale ale valorilor sociale. Astfel, filosofia tehnicii are misiunea de a furniza un răspuns complex și adecvat la problemele cu care se confruntă societatea post-modernă: conflictele sociale și economice, crizele economice, politice și organizaționale care periclitează și pun în pericol progresul de mai departe a umanității. Prin urmare, astăzi este necesar de a conștientiza necesitatea de a supune în mod frecvent progresul cunoașterii științifice și forța în ascensiune a tehnicii unor judecăți permanente și sistematice, cu care trebuie să se ocupe filosofia tehnicii.

BIBLIOGRAFIE:

1. Perspectivă filosofică asupra tehnicii / coord. G.G. Constandache. București: Ed. Printech, 2006. 245 p.
2. Бердяев, Н. Смысл истории. Москва: Изд-во Мысль, 1990. 176 с.
3. Бердяев, Н. Человек и машина. В: Вопросы философии, 1989, с. 147-162.

4. Поносов, Ф.Н. Современные философские проблемы техники и технических наук: учебное пособие. Ижевск: ФГБ ОУ ВПО Ижевская ГСХА, 2013. 262 с.
5. Степин, В.С. Философия науки и техники. Учебник для вузов / В.С. Степин, В.Г. Горохов, М.А.Розов. Москва: Гардарики, 1996. 400 с.
6. Хосе Ортега-и-Гассет. Размышления о технике. СПб, 2000. 252 с.
7. Хайдеггер, М. Вопрос о технике. В: Новая технократическая волна на Западе. Москва: «Прогресс», 1986, с. 45-78.
8. Ясперс, К. Смысл и назначение истории. Москва: Политиздат, 1991. 528 с.
9. Ясперс, К. Современная техника. В: Новая технократическая волна на Западе. Москва: Изд-во «Прогресс», 1986, с. 119-146.